

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE
Broj: 57 0 Ps 127439 21 Rev
Banjaluka, 19.4.2022. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u Banjaluci u vijeću sastavljenom od sudija: Violande Šubarić, kao predsjednik vijeća, Biljane Tomić i Gorjane Popadić, kao članovi vijeća, u pravnoj stvari tužitelja M.p. d.o.o. B., koga zastupa punomoćnik M.R., advokat iz B., protiv tuženog A.b. a.d. B., koga zastupa punomoćnik D.M., advokat iz B., radi naknade štete, vrijednost predmeta spora: 12.184,82 KM, odlučujući o reviziji tuženog izjavljenoj protiv presude Višeg privrednog suda u Banjaluci broj: 57 0 Ps 127439 20 Pž od 15.12.2020. godine, na sjednici održanoj dana 19.4.2022. godine donio je

PRESUDU

Revizija se usvaja, obje nižestepene presude se preinačavaju tako što se odbija zahtjev tužitelja da se utvrdi da je ništava odredba člana 3. stav IV Ugovora o dugoročnom kreditu broj: ... od 12.7.2007. godine i da se obaveže tuženi da tužitelju isplati iznos od 1.500,00 KM na ime stečenog bez osnova, sa zakonskom zateznom kamatom od 15.10.2018. godine do isplate.

Obavezuje se tužitelj da tuženom, na ime troškova parničnog postupka, isplati iznos od 10.335,50 KM, u roku od 30 dana.

Obrazloženje

Presudom Okružnog privrednog suda u Banjaluci broj: 57 0 Ps 127439 19 Ps 2 od 25.02.2020. godine, utvrđeno je da je ništava odredba člana 3. stav IV Ugovora o dugoročnom kreditu broj: ... od 12.7.2007. godine, te je obavezan tuženi da tužitelju isplati iznos od 1.500,00 KM, na ime stečenog bez osnova, sa zakonskom zateznom kamatom od 15.10.2018. godine do isplate.

U ostalom dijelu odbijen je, kao neosnovan, tužbeni zahtjev tužitelja, kojim je tražio da se obaveže tuženi da mu, po osnovu nezakonito obračunate redovne i zatezne kamate, isplati iznos od 10.523,86 KM i po osnovu obračuna i naplate troškova izvršnog postupka, iznos od 500,00 KM, sa zakonskim zateznim kamatama.

Obavezan je tuženi da isplati tužitelju troškove parničnog postupka u iznosu od 872,00 KM, sa zakonskom zateznom kamatom od dana donošenja presude do isplate, dok je odbijen zahtjev za naknadu troškova preko dosuđenog iznosa.

Presudom Višeg privrednog suda u Banjaluci broj: 57 0 Ps 127439 20 Pž od 15.12.2020. godine, žalbe stranaka su odbijene i prvostepena presuda potvrđena, te je odbijen zahtjev tuženog

za naknadu troškova sastava žalbe i sastava odgovora na žalbu, kao i zahtjev tužitelja za naknadu troškova sastava žalbe.

Blagovremenom revizijom tuženi pobija drugostepenu odluku zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se revizija dozvoli i usvoji, te osporena presuda preinači tako da se odbije tužbeni zahtjev u cjelini, a tužitelj obaveže da mu nadoknadi sve troškove postupka, uključujući i troškove revizije.

Tužitelj nije odgovorio na reviziju.

S obzirom na vrijednost pobijanog dijela pravosnažne presude, revizija u ovom predmetu nije dozvoljena, shodno odredbi člana 237. stav 1. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“ broj: 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13, dalje: ZPP). Međutim, tuženi je u smislu stava 3. i stava 4. navedenog člana, predložio da se revizija dozvoli, navodeći da je Vrhovni sud Republike Srpske već zauzeo stav u vezi sa određenim materijalnopравnim pitanjem koje se tiče prava banke da ugovori i od korisnika kredita naplati naknadu troškova za obradu kredita, ali da su nižestepeni sudovi odlučili suprotno tom stavu.

Ovaj sud je udovoljio tom prijedlogu u cilju obezbjeđenja jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni, budući da se ostvario razlog naveden u članu 237. stav 3. tačka 2. ZPP. Naime, nižestepeni sudovi su odlučili suprotno ranije zauzetim stavovima kod ovog suda, u vezi sa naprijed navedenim pitanjem, a radi se o pitanju čije rješavanje utiče na donošenje zakonite i pravilne odluke, ne samo u ovom sporu, nego i u drugim sporovima ove vrste.

Revizija je osnovana.

Predmet spora je zahtjev tužitelja da se utvrdi da je ništava odredba člana 3. tačka IV Ugovora o dugoročnom kreditu, koji su zaključile parnične stranke dana 12.7.2007. godine, te da se obaveže tuženi da mu po osnovu neosnovanog obračuna troškova obrade kredita (sticanja bez osnova) isplati iznos od 1.500,00 KM, a po osnovu nezakonito obračunate redovne i zatezne kamate iznos od 10.523,86 KM i na ime troškova sudskog izvršnog postupka iznos od 500,00 KM, što ukupno iznosi 12.523,86 KM, sve sa pripadajućim zateznim kamatama. Nižestepeni sudovi su odbili zahtjev za isplatu iznosa od 10.523,86 KM po osnovu nezakonito obračunate redovne i zatezne kamate i iznosa od 500,00 KM na ime troškova sudskog izvršnog postupka, pa kako se revizijom ne pobijaju nižestepene presude u ovom odbijajućem dijelu, njime se dalje neće baviti ni ovaj sud.

U postupku pred nižestepenim sudovima, u pogledu činjenica relevantnih za odlučivanje o reviziji tuženog, utvrđeno je: da su tužitelj i tuženi zaključili ugovor o dugoročnom kreditu za trajna obrtna sredstva, dana 12.7.2007. godine, na rok od četiri godine i za iznos od 100.000,00 KM, sa rokom otplate od 48 mjeseci; da je, pored ostalog, članom 3. tačka IV tog ugovora, propisano da će se naknada po tom ugovoru obračunati i platiti jednokratno, unaprijed, po stopi od 1,50 % na iznos kredita, što iznosi 1.500,00 KM, koju naknadu je tužitelj isplatio na ugovoreni način i čije vraćanje traži u ovom postupku; da tužitelj nije uredno vraćao kredit, ali da je svoj dug tuženom, kao davaocu kredita konačno i u cjelosti izmirio dana 18.7.2016. godine.

U vezi sa navedenim dijelom pobijanih presuda koji se osporava revizijom tuženog, nužno je odgovoriti na pitanje – da li banka ima pravo da od klijenta naplati naknadu troškova za obradu

kredita koji su jasno ugovoreni i određeni ugovorom o kreditu (kako smatra tuženi), odnosno da li je takva odredba ugovora, o plaćanju određenog ili odredivog novčanog iznosa na ime troškova obrade kredita ništava i da li takvo ugovaranje uzrokuje neravnotežu u pravima i obavezama ugovornih strana na štetu tužitelja, što bi bilo suprotno načelu savjesnosti i poštenja, shodno odredbama člana 12. i člana 15. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“ broj 29/78, 39/85 i 57/89 te „Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 17/93, 3/96, 39/03 i 74/04), kako tvrdi tužitelj i kakvu tvrdnju prihvataju i nižestepeni sudovi.

Ugovor o kreditu (koji definiše odredba člana 1065. ZOO), mora biti zaključen u pismenoj formi i njime se utvrđuje iznos, kao i uslovi davanja, korištenja i vraćanja kredita (član 1066. ZOO). Navedene odredbe ne sadrže bliže uređenje ostalih prava i obaveza ugovornih strana, pa ni pravo banke da od korisnika kredita naplati troškove povodom zaključenja ugovora o kreditu. Međutim, ugovaranje takvog prava nije ni isključeno (zabranjeno), pa kako je ugovor zakon za stranke, kako proizlazi iz odredbe člana 148. stav 1. ZOO, ugovarači su u obavezi da ugovorene obaveze ispune u svemu onako kako one glase (član 17. ZOO).

Prema odredbi člana 89. Zakona o bankama Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj: 44/03, 74/04, 116/11, 5/12 i 59/13 – u daljem tekstu: Zakon o bankama), koji je bio na snazi u vrijeme zaključenja predmetnog ugovora o kreditu, Agencija za bankarstvo ima pravo da reguliše naknade koje banke naplaćuju u slučajevima sporazuma banaka o visini naknada ili druga nekorektna poslovanja, suprotna propisima te Agencije.

Odredbom člana 49. Zakona o štedno-kreditnim organizacijama („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj: 93/06) propisana je dužnost te organizacije da u poslovnim prostorijama istakne na vidno mjesto opšte uslove poslovanja, pod kojim uslovima se podrazumijevaju i naknade i provizije koje se zaračunavaju korisniku kredita, kao i njena dužnost da, prije zaključenja ugovora o pružanju pojedinačne usluge, u pisanom obliku klijentu predoči sve bitne uslove ugovora iz kojih su jasno vidljiva prava i obaveze ugovornih strana.

Prema tome, naprijed navedenim propisima je definisan zakonski okvir za ugovaranje naknade za troškove obrade kredita, koji su javno objavljeni, što znači dostupni i korisnicima kredita.

U konkretnom slučaju, odredba ugovora o kreditu, kojom je regulisana naknada za obradu kredita (član 3. tačka IV ugovora), je jasna, nedvosmislena i određena. Rečeno je da se troškovi obrade kredita obračunavaju i naplaćuju jednokratno, po stopi od 1,50 % od iznosa kredita. Za jasnoću ove ugovorne odredbe i odredivost iznosa koji klijent (tužitelj) treba platiti po ovom osnovu, saglasno i odredbi člana 46. stav 2. ZOO, nije nužno da su ti troškovi specificirani, odnosno da je naveden iznos svakog pojedinog troška koji je banka, kao davalac kredita, imala prilikom obrade kredita. Ugovaranje naplate navedenih troškova ima svoj pravni osnov u bankarskim propisima i internim aktima banke, u koja je tužitelj, kao korisnik kredita, imao pravo uvida i razjašnjenja svih eventualnih nejasnoća. Drugim propisima ugovaranje ove naknade nije zabranjeno. Predmetni ugovor o kreditu je proizvod saglasno izražene, ničim ograničene ili uslovljene, volje ugovornih strana (član 26. i član 28. ZOO) – tužitelja, kao korisnika i tuženog, kao davaoca kredita.

Prema tome, zaključen je valjan ugovor o kreditu i odredba kojom je regulisana naknada za obradu kredita, te način utvrđivanja te naknade i njene visine (član 3. tačka IV ugovora) nije ništava, pa kako su obje strane dužne ispuniti svoje obaveze preuzete tim ugovorom (član 148. stav 1. i član 17. ZOO), tuženi nije pogriješio i nije se neosnovano obogatio (član 210. ZOO, na kojem se temelji

tužbeni zahtjev) kada je tužitelju obračunao i naplatio troškove obrade kredita u iznosu od 1.500,00 KM, čije se vraćanje, zajedno sa pripadajućom zateznom kamatom, traži u ovom postupku.

Ovakvo pravno shvatanje usvojeno je na sjednici Građanskog odjeljenja Vrhovnog suda Republike Srpske, održanoj 01.6.2020. godine, broj predmeta: 80 0 Mal 111035 20 Spp, te u nekim ranijim odlukama, na koje se poziva i revident.

Iz izloženog slijedi da su nižestepeni sudovi pogrešno primijenili materijalno pravo kada su utvrdili ništavim navedenu odredbu predmetnog ugovora o kreditu i obavezali tuženog da vrati tužitelju iznos obračunat i naplaćen na ime naknade troška obrade kredita, zbog čega je revizija usvojena i obje nižestepene presude preinačene kao u izreci ove presude, na osnovu odredbe člana 250. stav 1. ZPP.

Kada sud preinači odluku protiv koje je podnesen pravni lijek, saglasno odredbi člana 397. stav 2. ZPP, odlučiće o troškovima cijelog postupka. Stranka koja u cjelini izgubi spor dužna je da protivnoj strani naknadi troškove (član 386. stav 1. ZPP).

Tuženi je u ovom sporu u cjelini uspio u postupku. Troškovi postupka koje je imao bili su nužni (član 387. stav 1. ZPP), a sastoje se od naknade na ime zastupanja po advokatu: za sastav odgovora na tužbu (480,00 KM), za zastupanje na šest održanih ročišta (2.880,00 KM), za zastupanje na četiri ročišta koja su odložena (960,00 KM), za vrijeme provedeno na ročištima (600,00 KM), što sa paušalom od 25% i porezom na dodanu vrijednost od 17% čini ukupan iznos troškova (u postupku pred prvostepenim sudom) od 7.195,50 KM, te za sastav žalbe (886,50 KM, koliko je traženo) i revizije (1.053,00 KM), sve obračunato po odredbama Tarife o nagradama i naknadi troškova za rad advokata („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 68/05) – član 2. Tar. br. 2, 9, 10 i 12, član 6. i 14. stav 2.) što sa traženom taksom na žalbu i uplaćenom taksom na reviziju (1.200,00 KM) - čini ukupan dosuđeni iznos od 10.335,10 KM.

Predsjednik vijeća
Violanda Šubarić

Za tačnost otpravka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Biljana Ačić